

Σωτήρης Δημητρίου, «Το ποταμάκι με τους γυρίνους»¹

1. ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

Δείκτες Επιτυχίας ²
<i>Οι μαθητές/-τριες:</i>
Να εντοπίζουν επεισόδια ή σκηνές σε ένα αφηγηματικό κείμενο. Να κατανοούν το γεγονός ότι στα λογοτεχνικά κείμενα η πλοκή δεν συμπίπτει πάντοτε με τη γραμμική εξέλιξη μιας ιστορίας.
Να αναγνωρίζουν το αντικείμενο του αφηγείσθαι –το πρόσωπο και το πράγμα– που καθορίζει και τον τύπο της αφήγησης.
Να ξεχωρίζουν τις βασικές λειτουργίες σε ένα αφηγηματικό κείμενο (ποιος «βλέπει», ποιος «μιλάει», τι «λέει», πώς το «λέει») και να είναι σε θέση να διακρίνουν τους κύριους τρόπους εστίασης και απόδοσης του λόγου των προσώπων και του περιεχομένου σε κάθε αφήγημα.
Να κατανοούν τη μη γραμμικότητα του αφηγηματικού χρόνου και τη σημασία των αναχρονιών (ο αφηγηματικός χρόνος δεν είναι πάντοτε γραμμικός).
Να διακρίνουν τη συλλογικότητα στη λογοτεχνία «του εμείς» και την ατομικότητα στη λογοτεχνία «του εγώ».
Να κατανοούν και να ερμηνεύουν τις ανθρώπινες σχέσεις και τους ανθρώπινους χαρακτήρες σε διαφορετικές εποχές και κοινωνικά περιβάλλοντα.
Να αναπτύσσουν συνείδηση ενεργού δημοκρατικού πολίτη.

2. ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

Δείκτες Επάρκειας ³
<ul style="list-style-type: none"> • διαχωρισμός και παρουσίαση επεισοδίων ή σκηνών σε ένα αφηγηματικό κείμενο • τι είναι πλοκή και τρόποι εξέλιξής της. Η πλοκή δεν συμπίπτει πάντοτε με τη γραμμική εξέλιξη μιας ιστορίας (αναχρονίες, «παράλληλες» ιστορίες, εγκιβωτισμένες αφηγήσεις)
<ul style="list-style-type: none"> • διάκριση του προσώπου για το οποίο γίνεται λόγος στα κείμενα: πρωτοπρόσωπη αφήγηση, τριτοπρόσωπη αφήγηση
<ul style="list-style-type: none"> • εστίαση (ποιος «βλέπει»: ο αφηγητής ή τα πρόσωπα) και συναφείς τρόποι εστίασης: «μηδενική» εστίαση (=παντογνώστης αφηγητής), «εσωτερική» εστίαση, πολλαπλή εστίαση • φωνή (ποιος «μιλάει»: ο αφηγητής ή τα πρόσωπα) και τρόποι απόδοσης του λόγου: ευθύς λόγος, πλάγιος λόγος, ελεύθερος πλάγιος λόγος (ο λόγος του προσώπου ακούγεται μέσω του αφηγητή) • πώς αφηγείται γεγονότα ή εκφράζει σκέψεις και συναισθήματα (στη δεύτερη περίπτωση ο τύπος λόγου είναι, συχνά, ο εσωτερικός μονόλογος ή ο ελεύθερος πλάγιος λόγος)
<ul style="list-style-type: none"> • παρουσίαση αφηγηματικών τεχνικών που συνδέονται με τον χρόνο «της αφήγησης» (αναδρομική αφήγηση)
<ul style="list-style-type: none"> • αφήγηση: διάκριση αντίστοιχων χαρακτηριστικών στην αφήγηση «του εμείς» και «του εγώ»

¹ Προβλεπόμενος Διδακτικός Χρόνος: 3 περίοδοι

² Οι Δείκτες Επιτυχίας προέρχονται από το Αναλυτικό Πρόγραμμα του Μαθήματος της Λογοτεχνίας Γυμνασίου (Γ΄ Γυμνασίου): <http://logom.schools.ac.cy/index.php/el/logotechnia/analytiko-programma>

³ Οι Δείκτες Επάρκειας προέρχονται από το Αναλυτικό Πρόγραμμα του Μαθήματος της Λογοτεχνίας Γυμνασίου (Γ΄ Γυμνασίου): <http://logom.schools.ac.cy/index.php/el/logotechnia/analytiko-programma>

<ul style="list-style-type: none"> • χαρακτήρες και ανθρώπινες σχέσεις σε λογοτεχνικά κείμενα με διαφορετική δυναμική των ανθρώπινων σχέσεων • θετικές και αρνητικές στάσεις που διέπουν τις ανθρώπινες σχέσεις: αλληλεγγύη, σεβασμός, βία, διακρίσεις, αλλοτρίωση, μοναξιά, περιθωριοποίηση
<ul style="list-style-type: none"> • θεμελιώδεις αξίες και δικαιώματα του ανθρώπου (ελευθερία, ειρήνη, ισότητα, δικαιοσύνη), μέσα από λογοτεχνικά κείμενα, με απώτερο στόχο τη διαμόρφωση κοινωνικά υπεύθυνης στάσης και αγωνιστικής συμπεριφοράς

Αντιστοίχιση Δεικτών Επιτυχίας με Δείκτες Επάρκειας

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
<i>Οι μαθητές/-τριες:</i>	
Να εντοπίζουν επεισόδια ή σκηνές σε ένα αφηγηματικό κείμενο. Να κατανοούν το γεγονός ότι στα λογοτεχνικά κείμενα η πλοκή δεν συμπίπτει πάντοτε με τη γραμμική εξέλιξη μιας ιστορίας	<ul style="list-style-type: none"> • διαχωρισμός και παρουσίαση επεισοδίων ή σκηνών σε ένα αφηγηματικό κείμενο • τι είναι πλοκή και τρόποι εξέλιξής της. Η πλοκή δεν συμπίπτει πάντοτε με τη γραμμική εξέλιξη μιας ιστορίας (αναχρονίες, «παράλληλες» ιστορίες, εγκιβωτισμένες αφηγήσεις)
Να αναγνωρίζουν το αντικείμενο του αφηγείσθαι –το πρόσωπο και το πράγμα– που καθορίζει και τον τύπο της αφήγησης.	<ul style="list-style-type: none"> • διάκριση του προσώπου για το οποίο γίνεται λόγος στα κείμενα: πρωτοπρόσωπη αφήγηση («ομοδιηγητική»), τριτοπρόσωπη αφήγηση («ετεροδιηγητική»)
Να ξεχωρίζουν τις βασικές λειτουργίες σε ένα αφηγηματικό κείμενο (πώς το «λέει») και να είναι σε θέση να διακρίνουν τους κύριους τρόπους απόδοσης του περιεχομένου.	<ul style="list-style-type: none"> • εστίαση (ποιος «βλέπει»: ο αφηγητής ή τα πρόσωπα) και συναφείς τρόποι εστίασης: «μηδενική» εστίαση (=παντογνώστης αφηγητής), «εσωτερική» εστίαση, πολλαπλή εστίαση • φωνή (ποιος «μιλάει»: ο αφηγητής ή τα πρόσωπα) και τρόποι απόδοσης του λόγου: ευθύς λόγος, πλάγιος λόγος, ελεύθερος πλάγιος λόγος (ο λόγος του προσώπου ακούγεται μέσω του αφηγητή) • πώς αφηγείται γεγονότα ή εκφράζει σκέψεις και συναισθήματα (στη δεύτερη περίπτωση ο τύπος λόγου είναι, συχνά, ο εσωτερικός μονόλογος ή ο ελεύθερος πλάγιος λόγος)
Να κατανοούν τη μη γραμμικότητα του αφηγηματικού χρόνου και τη σημασία των αναχρονιών (ο αφηγηματικός χρόνος δεν είναι πάντοτε γραμμικός).	<ul style="list-style-type: none"> • παρουσίαση αφηγηματικών τεχνικών που συνδέονται με τον χρόνο «της αφήγησης» (αναδρομική αφήγηση)
Να διακρίνουν τη συλλογικότητα στη λογοτεχνία «του εμείς» και την ατομικότητα στη λογοτεχνία «του εγώ».	<ul style="list-style-type: none"> • αφήγηση: διάκριση αντίστοιχων χαρακτηριστικών στην αφήγηση «του εμείς» και «του εγώ»
Να κατανοούν και να ερμηνεύουν τις ανθρώπινες σχέσεις και τους ανθρώπινους χαρακτήρες σε διαφορετικές εποχές και κοινωνικά περιβάλλοντα.	<ul style="list-style-type: none"> • χαρακτήρες και ανθρώπινες σχέσεις σε λογοτεχνικά κείμενα με διαφορετική δυναμική των ανθρώπινων σχέσεων

	<ul style="list-style-type: none"> • θετικές και αρνητικές στάσεις που διέπουν τις ανθρώπινες σχέσεις: αλληλεγγύη, σεβασμός, βία, διακρίσεις, αλλοτρίωση, μοναξιά, περιθωριοποίηση
Να αναπτύσσουν συνείδηση ενεργού δημοκρατικού πολίτη.	<ul style="list-style-type: none"> • θεμελιώδεις αξίες και δικαιώματα του ανθρώπου (ελευθερία, ειρήνη, ισότητα, δικαιοσύνη), μέσα από λογοτεχνικά κείμενα, με απώτερο στόχο τη διαμόρφωση κοινωνικά υπεύθυνης στάσης και αγωνιστικής συμπεριφοράς

ΕΜΦΑΣΕΙΣ:

Όροι λογοτεχνικού γραμματισμού: πρωτοπρόσωπη αφήγηση, τριτοπρόσωπη αφήγηση, αφήγηση γεγονότων / αφήγηση συναισθημάτων, αναδρομική αφήγηση, αφήγηση «του εμείς» / αφήγηση «του εγώ», αφηγηματικοί τρόποι (αφήγηση, περιγραφή, διάλογος), εκφραστικά μέσα, γνωρίσματα και συμβάσεις του διηγήματος

Αξιακό περιεχόμενο: θετικές και αρνητικές στάσεις που διέπουν τις ανθρώπινες σχέσεις: αλληλεγγύη, σεβασμός, βία, διακρίσεις, μοναξιά, περιθωριοποίηση / θεμελιώδεις αξίες και δικαιώματα του ανθρώπου (ισότητα, δικαιοσύνη)

3. ΠΟΡΕΙΑ**1:**

Δημιουργία κλίματος δεκτικότητας: Παρακολούθηση ενός σύντομου αποσπάσματος (βίντεο) από καταυλισμό τσιγγάνων στην Ελλάδα.

Πριν από την προβολή, οι μαθητές/-τριες καλούνται να εστιάσουν την προσοχή τους στον τρόπο ζωής των τσιγγάνων (οικίες, ντύσιμο, καθημερινότητα) – σύγκριση με τον δικό τους τρόπο ζωής. Δίνεται έμφαση στην εμφάνιση των τσιγγάνων.

Οι μαθητές/-τριες καλούνται να προβληματιστούν κατά πόσο η συγκεκριμένη ομάδα τυγχάνει αποδοχής από την ευρύτερη κοινωνία.⁴

2:

Ανάγνωση από μαθητή/-τρια του εισαγωγικού σημειώματος, σ. 56 – σύντομος σχολιασμός σε σχέση με το απόσπασμα (βίντεο) που παρακολούθησαν στην αρχή του μαθήματος (ελεύθερος τρόπος ζωής των τσιγγάνων).

Ανάγνωση από τον/την εκπαιδευτικό του διηγήματος του Σωτήρη Δημητρίου, «Το ποταμάκι με τους γυρίνους» (σσ. 56-57). Οι μαθητές/-τριες καλούνται να εντοπίσουν το κεντρικό πρόσωπο του διηγήματος.

3:

⁴ Στόχος είναι η επιβεβαίωση ή μη της υπόθεσης που κάνουν οι μαθητές κατά την επεξεργασία του διηγήματος.

Οι μαθητές/-τριες εστιάζουν την προσοχή τους στο κεντρικό πρόσωπο του διηγήματος (Τζιμ) και καλούνται να υπογραμμίσουν τα χαρακτηριστικά της εμφάνισής του που δίνονται στην αρχή του κειμένου (τέταρτη παράγραφος).⁵

Στη συνέχεια, δίνονται αυτά τα χαρακτηριστικά από τους/τις μαθητές/-τριες, αξιοποιώντας τα στοιχεία του κειμένου που έχουν υπογραμμίσει (Αφηγηματικός τρόπος: περιγραφή)⁶. Γίνεται αναφορά στα εκφραστικά μέσα [παρομοίωση (σαν τη μύγα μες στο γάλα), μετοχές που χρησιμοποιούνται ως επίθετα (πλυμένος, σιδερωμένος)].⁷

Στη συνέχεια, οι μαθητές/-τριες προβληματίζονται για τη λειτουργία της περιγραφής στο συγκεκριμένο σημείο (λειτουργεί ενάντια στο στερεότυπο, ότι δηλ. οι τσιγγάνοι είναι ατημέλητοι).

4:
Αναφορά στη ζωή του Τζιμ:⁸ η υπηρεσία στον Ναύσταθμο, η ύπαρξη οικογένειας και οι προσπάθειες του Τζιμ να συντηρεί αυτή την οικογένεια (Αφηγηματικός τρόπος: αφήγηση⁹)

Σύνδεση αφήγησης με αφηγητή¹⁰ και σχολιασμός της λειτουργίας του διαφορετικού τρόπου αφήγησης.

Στοιχεία ζωής Τζιμ: γ' πρόσωπο ενικού (τριτοπρόσωπη): ένας παρατηρητής, ο οποίος αφηγείται κάποια γεγονότα – παντογνώστης

Αναφορά στη μητέρα: α' πρόσωπο πληθυντικού (πρωτοπρόσωπη): ο αφηγητής αρχίζει να συμμετέχει στα γεγονότα – ένας από τους ναύτες

Σχολιασμός μετάβασης από το γ' πρόσωπο ενικού στο α' πρόσωπο πληθυντικού¹¹

Εντοπισμός αναδρομής στο παρελθόν – η λειτουργία της συγκεκριμένης αφηγηματικής τεχνικής¹² (η αναφορά σε ευχάριστες στιγμές του παρελθόντος του Τζιμ, σε αντίθεση με το παρόν)

Προβληματισμός για τη λειτουργία της αφήγησης: παράθεση γεγονότων, ενημέρωση για σημαντικές πτυχές της ζωής του Τζιμ (παρόν – παρελθόν)

5:

⁵ Ο κάθε μαθητής να υπογραμμίσει τουλάχιστον τρία (3) χαρακτηριστικά.

⁶ Δείκτες Επιτυχίας: Οι μαθητές/-τριες να ξεχωρίζουν τις βασικές λειτουργίες σε ένα αφηγηματικό κείμενο (πώς το «λέει») και να είναι σε θέση να διακρίνουν τους κύριους τρόπους απόδοσης του περιεχομένου. Οι μαθητές/-τριες να αντιλαμβάνονται τη σχέση λογοτεχνικής μορφής και περιεχομένου.

⁷ Δείκτης Επιτυχίας: Οι μαθητές/-τριες να αντιλαμβάνονται τη σχέση λογοτεχνικής μορφής και περιεχομένου.

⁸ Ο κάθε μαθητής/-τρια μελετά ξεχωριστά τις πληροφορίες που δίνονται για τη ζωή του Τζιμ στην πρώτη σελίδα του κειμένου (σ. 56) και υπογραμμίζει τουλάχιστον τέσσερις (4).

⁹ Δείκτες Επιτυχίας: Οι μαθητές/-τριες να ξεχωρίζουν τις βασικές λειτουργίες σε ένα αφηγηματικό κείμενο (πώς το «λέει») και να είναι σε θέση να διακρίνουν τους κύριους τρόπους απόδοσης του περιεχομένου. Οι μαθητές/-τριες να αντιλαμβάνονται τη σχέση λογοτεχνικής μορφής και περιεχομένου.

¹⁰ Δείκτης Επιτυχίας: Οι μαθητές/-τριες να αναγνωρίζουν το *αντικείμενο του αφηγείσθαι* –το πρόσωπο και το πράγμα– που καθορίζει και τον τύπο της αφήγησης.

¹¹ Δείκτης Επιτυχίας: Οι μαθητές/-τριες να διακρίνουν τη συλλογικότητα στη λογοτεχνία «του εμείς» και την ατομικότητα στη λογοτεχνία «του εγώ».

¹² Δείκτης Επιτυχίας: Οι μαθητές/-τριες να κατανοούν τη μη γραμμικότητα του αφηγηματικού χρόνου και τη σημασία των αναχρονιών (ο αφηγηματικός χρόνος δεν είναι πάντοτε γραμμικός).

Αναφορά στον οπλονόμο¹³ - οι μαθητές/-τριες¹⁴ καλούνται να σχολιάσουν την εμφάνιση και τη συμπεριφορά του, αξιοποιώντας στοιχεία από το κείμενο (αφηγηματικός τρόπος: περιγραφή)¹⁵ και να προβληματιστούν για τη λειτουργία της περιγραφής στο συγκεκριμένο σημείο (η εξωτερική εμφάνιση συνάδει με τον άσχημο χαρακτήρα του οπλονόμου)

6:
Αναφορά στην *αυλή του οπλονόμου*:¹⁶ Πώς χαρακτηρίζονται - ποιοι την απαρτίζουν – σύγκριση με Τζιμ: αντίθεση

7:
Το περιστατικό ανάμεσα σε οπλονόμο-αυλή και Τζιμ (αφηγηματικός τρόπος: αφήγηση)¹⁷ – εντοπισμός του πιο σημαντικού ρήματος που χαρακτηρίζει τη συμπεριφορά του οπλονόμου και της αυλής του απέναντι στον Τζιμ.

Χρήση και λειτουργία γ΄ ενικού προσώπου – ο αφηγητής είναι ένας παρατηρητής (παντογνώστης) των γεγονότων

Χρήση και λειτουργία ευθέος λόγου:¹⁸ «πιστή» αναφορά λόγου – ζωντάνια – παραστατικότητα – προβληματισμός για συμπεριφορά¹⁹ συγκεκριμένων ανθρώπων

Η αντίδραση του Τζιμ κατά τη διάρκεια και μετά το περιστατικό

8:
Συσχετισμός περιγραφής και αφήγησης με το ευρύτερο φαινόμενο του ρατσισμού – προβληματισμός σε σχέση με ανθρώπινες συμπεριφορές – ανάπτυξη συνεπειών εκδήλωσης ρατσιστικών φαινομένων²⁰

Τζιμ: Θύμα

Οπλονόμος (και η αυλή του): Θύτης

9:

¹³ Οι μαθητές εντοπίζουν, με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού, το δεύτερο πρόσωπο που εμφανίζεται.

¹⁴ Ο κάθε μαθητής/-τρια μελετά ξεχωριστά τις πληροφορίες που δίνονται για τον οπλονόμο στο τέλος της πρώτης και στην αρχή της δεύτερης σελίδας του κειμένου (σσ. 56-57) και υπογραμμίζει τουλάχιστον τρεις (3).

¹⁵ Δείκτες Επιτυχίας: Οι μαθητές/-τριες να ξεχωρίζουν τις βασικές λειτουργίες σε ένα αφηγηματικό κείμενο (πώς το «λέει») και να είναι σε θέση να διακρίνουν τους κύριους τρόπους απόδοσης του περιεχομένου. Οι μαθητές/-τριες να αντιλαμβάνονται τη σχέση λογοτεχνικής μορφής και περιεχομένου.

¹⁶ Ο/Η εκπαιδευτικός διαβάσει το απόσπασμα που αναφέρεται στην αυλή του οπλονόμου και οι μαθητές καλούνται να υπογραμμίσουν τις πληροφορίες που δίνονται για τα άτομα αυτά.

¹⁷ Δείκτες Επιτυχίας: Οι μαθητές/-τριες να ξεχωρίζουν τις βασικές λειτουργίες σε ένα αφηγηματικό κείμενο (πώς το «λέει») και να είναι σε θέση να διακρίνουν τους κύριους τρόπους απόδοσης του περιεχομένου. Οι μαθητές/-τριες να αντιλαμβάνονται τη σχέση λογοτεχνικής μορφής και περιεχομένου.

¹⁸ Δείκτης Επιτυχίας: Οι μαθητές/-τριες να ξεχωρίζουν τις βασικές λειτουργίες σε ένα αφηγηματικό κείμενο (ποιος «βλέπει») και να είναι σε θέση να διακρίνουν τους κύριους τρόπους εστίασης και απόδοσης του λόγου των προσώπων.

¹⁹ Δείκτης Επιτυχίας: Οι μαθητές/-τριες να κατανοούν και να ερμηνεύουν τις ανθρώπινες σχέσεις και τους ανθρώπινους χαρακτήρες σε διαφορετικές εποχές και κοινωνικά περιβάλλοντα.

²⁰ ό.π.

Εντοπισμός χρήσης α' ενικού προσώπου στο τέλος του διηγήματος – προβληματισμός για αυτή τη μετάβαση (η αφήγηση γίνεται πιο προσωπική)

Σχολιασμός σύντομου διαλόγου (Αφηγηματικός τρόπος: διάλογος)²¹ ανάμεσα σε αφηγητή και Τζιμ – η λειτουργία του συγκεκριμένου αφηγηματικού τρόπου (προσπάθεια να έρθει αφηγητής και Τζιμ πιο κοντά / προσπάθεια απόκρυψης συναισθημάτων) – προβληματισμός για τη θέση του διαλόγου στο διήγημα

«**Τι έγινε, ρε κληρούχα;**» του Λέω.

«**Τίποτα, ρε κληρούχα, κρύωσα**»

10:

Αναφορά στον τρόπο αντίδρασης του Τζιμ (συνέπειες ρατσισμού) – συσχέτιση με τον χαρακτήρα του

Αναφορά στον τρόπο αντίδρασης του αφηγητή – τρόπος ολοκλήρωσης διηγήματος

Τρέξτε, δάκρυα, να θολώσετε εκείνο το γάργαρο ποταμάκι στον θεσσαλικό κάμπο.

Τρέξε, παιδί, τρέξε, αεράκι, αλώνισε τη γη. Σε καρτερεί το βράδυ η μάνα σου, σαν ζυγούρι να χωθείς στα φουστάνια της και νά 'ναι ένα γύρω οι μπαρμπάδες και οι παππούδες, ένα σώμα πυκνό, αδιαπέραστο, γιομάτο σκοτεινά άστρα.

Ύφος (λυρικό) με χρήση εκφραστικών μέσων (παρομοίωση, εικόνες)²² – ο αφηγητής επιχειρεί να παρηγορήσει τον Τζιμ – μια διέξοδος (η μοναδική;)

Προβληματισμός για πιθανές άλλες αντιδράσεις του αφηγητή – σχολιασμός τρόπων εξάλειψης ρατσιστικών φαινομένων²³

11:

Ανάθεση κατ' οίκον εργασιών

- Υποχρεωτικές:
  1. Να αναφέρετε με ποια δύο εκφραστικά μέσα γίνεται η περιγραφή του ντυσίματος και της εξωτερικής εμφάνισης του Τζιμ και να εξηγήσετε ποια είναι η σημασία της περιγραφής αυτής.²⁴
  2. Να παρουσιάσετε σε 35 - 50 λέξεις το περιστατικό της συνάντησης του Τζιμ με τον οπλονόμο. Να ερμηνεύσετε τη στάση του Τζιμ τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά το περιστατικό αυτό.²⁵
- Δύο προαιρετικές (με βάση το μαθησιακό προφίλ):

²¹ Δείκτης Επιτυχίας: Οι μαθητές/-τριες να αντιλαμβάνονται τη σχέση λογοτεχνικής μορφής και περιεχομένου.

²² ό.π.

²³ Δείκτης Επιτυχίας: Οι μαθητές/-τριες να αναπτύσσουν συνείδηση ενεργού δημοκρατικού πολίτη.

²⁴ Δείκτης Επιτυχίας: Οι μαθητές/-τριες να ξεχωρίζουν τις βασικές λειτουργίες σε ένα αφηγηματικό κείμενο (πώς το «λέει») και να είναι σε θέση να διακρίνουν τους κύριους τρόπους απόδοσης του περιεχομένου. Οι μαθητές/-τριες να αντιλαμβάνονται τη σχέση λογοτεχνικής μορφής και περιεχομένου.

²⁵ Δείκτης Επιτυχίας: Οι μαθητές/-τριες να κατανοούν και να ερμηνεύουν τις ανθρώπινες σχέσεις και τους ανθρώπινους χαρακτήρες σε διαφορετικές εποχές και κοινωνικά περιβάλλοντα.

1. Να δώσετε ένα διαφορετικό τέλος²⁶ στο διήγημα (αφού λάβετε υπόψη τα βασικά γνωρίσματα ενός διηγήματος), γράφοντας ακόμη μία παράγραφο 15-20 γραμμών.
2. Να εντοπίσετε πεζά και ποιητικά κείμενα Ελλήνων και ξένων λογοτεχνών που αναφέρονται σε διάφορες μορφές ρατσισμού. Στη συνέχεια, να ετοιμάσετε μια ηλεκτρονική παρουσίαση [με τουλάχιστον οκτώ (8) διαφάνειες], με την οποία θα μεταδίδετε αντιρατσιστικά μηνύματα εμπνευσμένα από τα συγκεκριμένα ποιήματα. Στην παρουσίαση θα μπορείτε να συνδυάσετε γραπτό και προφορικό κείμενο, εικόνες και ήχο.²⁷

Βασικά γνωρίσματα διηγήματος (υπενθύμιση):

- Μικρότερο σε μέγεθος από ένα μυθιστόρημα
- Η ιστορία που αφηγείται ένα διήγημα:
  - επικεντρώνεται συνήθως γύρω από ένα βασικό γεγονός (μια πλοκή)
  - έχει έναν κεντρικό ήρωα
  - εκτυλίσσονται σε έναν κατά βάση χώρο και
  - καλύπτει μια σύντομη χρονική περίοδο

Επιμέλεια: Δρ Σαλώμη Χατζηγεοφύτου, Β.Δ., Λειτουργός Α.Π. Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
Εποπτεία: Ομάδα Αναλυτικού Προγράμματος Λογοτεχνίας

---

²⁶ Δείκτης Επιτυχίας: Οι μαθητές/-τριες να ασκούνται στη *δημιουργική γραφή* αξιολογώντας το αισθητικό αποτέλεσμα με συγκεκριμένα κριτήρια: αντιστοιχία με τις συμβάσεις των λογοτεχνικών ειδών και βαθμός πρωτοτυπίας (συγγραφή διηγημάτων).

²⁷ Δείκτης Επιτυχίας: Οι μαθητές/-τριες να αντιλαμβάνονται τη σχέση λογοτεχνικής μορφής και περιεχομένου.